

NPC

Network of Parliamentary Committees
on Economy Finance and European
integration of Western Balkans

www.npcbalkan.net

Investicije u energetsom sektoru na Zapadnom Balkanu

ključni izazovi i uticaj osnivanja
Energetske zajednice

Strategija Energetske zajednice

- **Strategija Energetske zajednice i projekti od interesa za Energetsku zajednicu** – dokument koji je pripremio Sekretarijat Energetske zajednice i izdao ga Novembra 2013.
 - Ogromna potreba za investicijama u energetsom sektoru razlog za pokretanje rada na izradi zajedničke strategije
 - **Lista projekata od interesa za Energetsku zajednicu** – ogromna razvojna šansa
 - Kreiranje konkurentnog integrisanog tržišta kao osnovni preduslov za investicije
- Ali kako se došlo do ovog dokumenta i ovakvog pristupa?

Sporazum o osnivanju Energetske zajednice

- Potpisan u oktobru 2005. stupio na snagu jula 2006. godine
- Od strane institucija EU se smatra velikim uspjehom i razvojnom šansom
- **Stvaranje regionalnog energetskog tržišta kao primarni cilj**
- Proširenje **regulatornog okvira** Evropske unije na region jugoistočne Evrope
- Mehanizmi upravljanja umreženim energetskim tržištem
- Stabilan regulatorni okvir radi:
 - Privlačenje investicija u proizvodnju i mrežnu infrastrukturu
 - Unapređenje sigurnosti snabdjevanja
 - Unapređenje zaštite životne sredine

Primjena Sporazuma

- Harmonizacija nacionalnih zakonodavstava ugovornih strana i povezivanje njihovih tržišta međusobno, kao i sa tržištem EU
- Obaveze se ***stalno mjenjaju*** kako se mjenja pravo EU u energetske sektoru
 - 2007. godine prošireno na regulativu o sigurnosti snabdijevanja
 - **2011. uspostavljena obaveza primjene tzv. “Trećeg energetske paketa”**
 - 2012. obaveza u pogledu obnovljivih izvora energije
- Uz odgovarajuće adaptacije, obavezna transpozicija EU prava u nacionalna zakonodavstva (Odluka Savjeta ministara Energetske zajednice iz 2011. o implementaciji TEP-a)

Sektorske reforme (I)

- Sprovođenje promjena zahtijeva da *kupci, poslovni subjekti, zvaničnici, regulatori i elektroprivrede* imaju potpuno razumijevanje u pogledu prihvatanja obaveza usklađivanja sa zakonodavstvom EU odnosno s TEP-om. Podizanje svijesti javnosti i prihvatanje promjena je bitan element za uspješnost u sprovođenju ovih aktivnosti.
- Pored obaveza iz Sporazuma o EZ, **SAA također nameće** obavezu u smislu reformi sektora električne energije i približavanje njenog zakonodavstva relevantnom zakonodavstvu EU.
- Potpuna liberalizacija energetskeg tržišta
- Usklađivanje zakonodavstva sa TEP-om treba sprovesti do **Januara 2015. godine**

Sektorske reforme (II)

- Šta čini **Treći energetska paket**:
 - **Direktiva 2009/72/EZ** Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije, usvojenom Odlukom Ministarskog vijeća o Energetskoj zajednici br. No 2011/02/MC-EnC od 6. oktobra 2011.;
 - **Uredba (EZ) 714/2009** Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. o uslovima pristupa mreži za prekogranične razmjene električne energije, usvojenom Odlukom Ministarskog vijeća o Energetskoj zajednici br. No 2011/02/MC-EnC od 6. oktobra 2011.; i
 - **Direktiva 2005/89/EZ** Evropskog parlamenta i Vijeća od 18. januara 2006. o mjerama osiguranja snabdijevanja električne energije i investicijama u infrastrukturu, usvojenom Odlukom Ministarskog vijeća o Energetskoj zajednici br. No 2007/06/MC-EnC od 18. decembra 2007.

Sektorske reforme (III)

- **Ključne promjene:**
 - Novi zakonski okvir ne treba doživljavati kao zakone o elektroprivredama, nego o konkurentnom i transparentnom tržištu električne energije na kojem prvenstveno treba raspodijeliti uloge i utvrditi odgovornosti svih ključnih aktera.
 - TEP je neutralan u pogledu vlasništva (javno/privatno) nad imovinom u elektroenergetskom sektoru.
 - TEP traži da se zakonodavno i institucionalno uredi tržište, što najvećim dijelom podrazumijeva pravilno razdvajanje operatora prenosnog sistema, operatora distributivnih sistema i snabdjevača, te uspostavljanje operatora tržišta električne energije
 - Razdvajanje operatora prenosnog sistema je certifikacije od strane nadležnog regulatornog tijela, pri čemu će se u ocjenu dostignutog stepena razdvajanja direktno uključiti Sekretarijat i Regulatorni odbor Energetske zajednice

Sektorske reforme (IV)

- **Ključne promjene (nastavak):**
 - Podjela tržišta na maloprodajno i veleprodajno
 - Razdvajanje operatora distributivnih sistema od djelatnosti trgovine i proizvodnje električne energije, kao i od djelatnosti snabdjevanja u cilju funkcionisanja kao neutralnih pomagača razvoja tržišta.
 - Zaštita kupaca i drugih aktera tržišta od monopolističkog uticaja
 - Zaštita ugroženih kupaca
 - Proizvodnja, trgovina i snabdjevanje postaju tržišne djelatnosti na koje politika više nema uticaj s obzirom da se napušta regulisanje cijena u tim segmentima.
 - U slučaju da ne žele učestvovati na tržištu, **mali kupci** mogu koristiti univerzalnu uslugu koja će biti pod regulatornim nadzorom u pogledu cijene, kvaliteta, sigurnosti snabdjevanja i ostalih uslova isporuke.

Sektorske reforme (V)

- **Ključne promjene (nastavak)**
 - Snabdjevanje u krajnjoj nuždi
 - Osnaživanje uloge i nezavisnosti regulatornih tjela
 - Pooštavanje penalne politike
 - Alternativno rješavanje sporova

Zaključak

- Šta je potrebno za povoljnu investicionu klimu
 - Stabilan institucionalni okvir i nezavisnot i predvidljivost u donošenju odluka
 - Isti uslovi za sve za pristup mreži
 - Mehanizmi saradnje nacionalnih regulatora i isti uslovi rada
 - Razdvajanje proizvodnje i snabdjevanja od upravljanja mrežnim sistemima
- Uloga Vijeća za regionalnu saradnju, strategija razvoja 2020, i kontekst evropskih integracija
- Ogroman posao, ali i razvojna šansa koja se ne smije propustiti!

Hvala na pažnji!